

ARTICLE TYPE

Research Article

SUBJECT AREAS

Fine Art, Music

Article ID

56779

Article Serial Number

01
Received
06 December 2021

Published

31 January 2022

How to Cite ThisArticle:

Bahadır, B.H. & Önal, M.A. (2022). "Popüler Müzik Video Kliplerinde Göstergelerarası Alışverişler: Hadise'nin Hay Hay Video Klip Örneği", International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:7, Issue:33; pp:1-6

Academic Social Resources Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Popüler Müzik Video Kliplerinde Göstergelerarası Alışverişler: Hadise'nin Hay Hay Video Klip Örneği

Inter-Indicator Connections In Popular Music Video Clips: The Example Of Hadise Hay Hay Video Clip

Bilal Habib BAHADIR ¹ Dr. Öğ Üyesi M. Ayça ÖNAL ²

¹ Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı Sanatta Yeterlik, Isparta/Türkiye (Corresponding Author)

² Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik Bilimleri, Isparta/Türkiye

ÖZET

XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren kitle iletişimin artmasıyla birlikte eş zamanlı olarak toplumdaki kültürel çalışmaların sanat alanı içerisinde de hızla artması, popüler kültür içerisindeki göstergebilimsel metaforların önemini ortaya çıkarmıştır. Özellikle postmodern dönemde bilinçli olarak göstergebilimsel atıflar sanatın her alanında karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda, sanat alanının da tüm dallar sesli, görsel ve hem sesli hem görsel olması açısından gösterenler olarak kabul edilmektedir.

Çalışmada, günümüzde popüler kültürün ürünü olan yaşanmış bir olaydan Evilyn Francis'in Empire State binasının 83. katındaki Gözlem Güvertesinden kendini atmasıyla "tarihin en güzel intiharı" olarak literatüre geçmesi ile medyada paylaşılan görselleri ile Hadise'nin Hay Hay adlı video klibinde kullanılan görsellerin bu olaya yaptığı atıflar metinlerarası yöntemlerden olan öykünme yöntemi ile göstergebilimsel olarak incelenmiştir. Günümüzde birçok disiplinin iç içe geçmesiyle birlikte sıkça kullanılan metinlerarası yöntemler metin dışındaki disiplinlerde göstergelerarası bağlamda incelenmektedir. Bu doğrultuda incelenen video klipte Evilyn Francis intiharı form olarak aynen taklit edilmekle birlikte Hadise'nin güçlü kadın imajını izleyiciye aktarma amacıyla yapılan bazı değişiklikler biçim olarak video klipi farklı bir bağlama taşımış ve tüm bu yapılan uygulamalar metinlerarası yöntemlerden olan öykünme yöntemi ile koşutluk oluşturmuştur. Yaşanan gerçek bir olayın biçim olarak taklit edilmesi ile farklı bir bağlamda üretilen klipin göstergelerarası bir bakışla incelenmesi çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Metinlerarasılık, Göstergelerarasılık, Popüler Müzik, Video Klip.

ABSTRACT

XX. Since the second half of the century, with the increase in mass communication, the rapid increase of cultural studies in societies in the field of art has revealed the importance of semiotic metaphors in popular culture. Particularly in the postmodern period, semiotic references consciously appear in every field of art. In this direction, all branches in the field of art are accepted as signifiers in terms of being audible, visual and both audible and visual.

In the study, the visuals shared in the media and the images used in Hadise's video clip Hay Hay, which is a product of popular culture today, and Evilyn Francis throwing herself from the Observation Deck on the 83rd floor of the Empire State Building, are referred to the literature as "the most beautiful suicide in history". The references he made were analyzed semiotically with the emulation method, which is one of the intertextual methods. Intertextual methods, which are frequently used today, with the intertwining of many disciplines, are examined in the context of intersemiotics in disciplines other than text. In the video clip analyzed in this direction, Evilyn Francis suicide is imitated exactly as a form, but some changes made in order to convey Hadise's strong woman image to the audience have brought the video clip to a different context as a style and all these practices have created a parallelism with the emulation method, which is one of the intertextual methods. Examining the clip produced in a different context by imitating a real event as a style reveals the importance of the study.

Keywords: Intertextuality, Intersymbolism, Popular Music, Video Clip.

1. GİRİŞ

Göstergebilim, köklerini Kristeva'nın 1960'lı yıllarda yapmış olduğu metinlerarasılık çalışmalarından almıştır. Bu kavram, bizim farklı bağlamlar ve zamanlar içerisinde oluşturulan sanat eserlerindeki metinlerarası alışverişi ve etkileşimi anlamak için metinler arasında aktarılan ve paylaşılan anlamın izini sürmemizi sağlamıştır (Özmentes,2019:2-3). Metinlerarası ilişkiden doğan bir metnin başka bir metinle alışverişi sayesinde, üretilen metne yeni anlam, yeni bir işlev ve okuma düzeyi sağlanmaktadır. Bu durumda metinlerarası alışveriş, farklı metinlerin yeni bir anlamsal ve biçimsel düzlemde kendine yeni bir bağlam kazandırmasıdır (Bakırcı,2020:119). Bulut'a göre, metinde yer alan sözlerin başka bir metne gönderilmesi bir göstergeden başka bir göstergeye doğru akış anlamına gelmektedir. Bu aktarımla beraber her gösterge kendi yapısından yeni izler taşımaktadır (2018:11). Bu anlamda, metinlerin yeniden üretilmesi onları güncel tutmakta, toplumsal ve kültürel değerler bağlamında dinamik yapıda bulunduklarını göstermektedir (Bakırcı,2020:120).

Bu bilgiler doğrultusunda, farklı metinlerin birbirleri arasındaki alışverişi metinlerarasılık olarak tanımlanırken, farklı disiplinler arasındaki metinlerarası yöntemler ise göstergelerarasılık olarak tanımlanabilir. Bu anlamda bir sanat eserinin başka bir sanat eseri ile olan ilişkisi göstergelerarasılık kavramı ile ifade edilebilmektedir (Önal,2021:669).

Göstergebilimin temel yapısını "sözcüğü" oluşturan sesler, onun karşılığında kişinin zihninde oluşturduğu figür ve tüm bunların yorumlanması oluşturmaktadır (Sayın vd.,2013:108). Bu anlamda ağızla söylenen kelimenin kendisi gösteren, o kelimenin zihinde oluşturduğu olgunun karşılığı gösterilen, bu sürecin tamamı ise göstergedir. Örneğin, "Masa" olarak ağızdan çıkan sesler bütünü olarak bir masa figürünü temsil etmektedir. Bu bağlamda gösterge bir

şeyin yerini tutmaktadır. Nesne olarak masanın kendisi göndergedir. Çevresindeki nesnelerin farkındalığına henüz yeni ulaşmaya başlayan çocuklara bir sözcük söylenirken temsil ettiği nesne ile sözcük arasında bağ kurabilmesi için nesnenin kendisi de gösterilir ve bu şekilde çocuğun öğrenme süreci hızlanmış olur. Bu bağlamda nesnenin kendisi gösterilendir (Sayın vd., 2013:109). Örnekte olduğu gibi gönderge nesnenin var olan gerçekliğidir. Gösterge yoluyla nesne desteklenir ve bu sayede zihinde, nesnenin ve onun izdüşümünün oluşturulma aşamasına girilmiştir.

Bu bağlamda, toplum içerisinde, doğal çevrede ve bireyin estetik kaygıyla dışavurum olarak gerçekleştirdiği sanatsal kavramlarda karşı karşıya kaldığımız pek çok obje göstergebilimin nesnesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Nesneler göstergebilimsel yol ile yorumlanabilmektedir. Bu bakış açısıyla baktığımızda, popüler müzikte göstergebilimin veri olarak kullanabileceği pek çok kavramları içerisinde barındırmaktadır. Popüler müziğin yanında klasik batı müziğinde ve hatta pek çok farklı kültürlerin halk müziklerinde metinlerarasılık görülebilir. Fakat yazınsal alandan kaynaklı bir analiz yaklaşımı olarak metinlerarasılık ilk defa popüler müzikler de kullanılmıştır (Özmentes, 2019:2-3). Popüler müziği, ses, söz ve görüntü gibi kendi içerisinde kendine has anlam üretme biçimleri olan üç kavrama ayırmaktayız (Bakırcı, 2020:118). Bu bağlamda sanatın bir parçası olarak müzik, göstergeleri yoğun olarak melodik ve ritmik yapılarla, şarkı sözlerinde ve video kliplerde kullanılmaktadır.

Bu bilgiler doğrultusunda çalışmanın ana konusuna zemin olması amacıyla, popüler müzik video kliplerinde göstergelerarası alışverişler metinlerarası yöntemlerle incelenmiştir. Yapılan literatür taramasında video kliplerde alıntılama yöntemleri ile ilgili çalışmalara az sayıda rastlanmakta ya da yapılan çalışmaların metinlerarası yöntemlerle incelenmediği ve yalnızca aradaki alışveriş durumundan bahsedildiği görülmektedir. Bu nedenle çalışmanın disiplinlerarası bağlamda incelenmesi önem taşımaktadır.

1.1. Problem Durumu

Çalışmanın problem cümlesini “Hadise’nin Hay Hay adlı video klibindeki kompozisyon ve görseller başka bir olaya ya da yazılı metine gönderme yapmakta mıdır?” sorusu oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada Hadise’nin Hay Hay adlı video klibindeki kompozisyon ve görseller ile ilgili verileri elde etmek için nitel araştırma modelinden “örnek olay tarama modeli” kullanılmıştır. Karasar’ a göre (2005); örnek olay tarama modeli ile yapılan araştırmalarda tekil ve ilişkisel taramalar yapılabilmektedir (Karasar, 2005:57). Bu bağlamda araştırmanın konu çalışma alanını popüler müzik video kliplerinin metinlerarası yöntemlerle göstergebilimsel incelenmesi, inceleme alanını ise Hadise’nin Hay Hay adlı video klibindeki kompozisyon ve kullanılan görsellerin metinlerarası yöntemlerle göstergebilimsel bir bakış açısıyla incelenmesi oluşturmaktadır.

1.3. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veriler kaynak tarama yöntemi ile elde edilmiştir.

1.4. Verilerin Analizi

Çalışmada kaynak tarama ile elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir.

2. BULGULAR VE YORUM

2.1. Popüler Müzik Video Kliplerinde Göstergelerarası Alışverişler: Hadise’nin Hay Hay Video Klip Örneği

İki metni birleştirmek anlamına gelen “Metinler Arası” (İng. inter-text) kelimesi, medya içinde ise Metinlerarasılık, iki parça medya metnini bir araya getirmek anlamında kullanılmaktadır. Aynı zamanda Metinlerarasılık, medyanın farklı bölümlerinin birbirine bağlanmasına izin vermekte, yani bir müzik videosu bir kitaptan veya bir filminden referanslar içerebilmektedir (<https://bethlemondinea2media2014.wordpress.com/2014/09/29/intertextuality-in-music-videos/>).

Metinlerarasılık çok farklı kavramlarda karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan biri olan Pastiş; tüm müzik videosunun temeli olarak önceki bir metnin kullanılması olarak tanımlanmaktadır. Bir diğer alıntılama tekniği olan Parodi ise, önceki bir metinle dalga geçme durumu olarak tanımlanırken Alıntı ise, bir metnin veya göstergenin örneklemesi olarak tanımlanmaktadır. Brikolaj ise, bir melanj, stillerin karışımı olarak; çizgi filmler, animasyonlar, dans, drama, oyunculuk, belgesel, diğer görüntülerdir (<https://blogs.grammar.sch.gg/mediastudies1921/2021/01/11/music-videos-more-ideas-about-intertextuality-self-reflexivity-parody-pastiche/>).

Metinlerarasılık bir metnin diğer metinle olan bağlantısı ve ilişki referansını ifade ettiği gibi, bir video klibin başka bir film, klip veya olaya referans süreci de olabilmektedir.

Bu bağlamda; Iggy Azalea - Fancy ft. Charli XCX resmi müzik videosunda 1995 Amerikan yapımı bir film olan “Clueless”e atıflar yapılmıştır. Azalea klipte, filmdeki başrol ile aynı kıyafetleri giymektedir. Yine “Taylor Swift - Bad Blood ft. Kendrick Lamar” müzik videosunun girişi aksiyon sahnesi ile başlayıp, 'Kill Bill' ve 'The Host' gibi filmlerin yanı sıra 'The Hunger Games' serisine çeşitli metinlerarası göndermeler yapmaktadır. Klipte ayrıca, her

insanın bir kostümü olup, örneğin siyah deri görünümlü kıyafet giymiş bayanların “kedi kadın” karakterine gönderme yapması gibi pek çok süper kahramana gönderme yapılmıştır (https://prezi.com/4_fyanpeld_j/intertextuality-in-music-videos/). Bu bağlamda kullanılan metinlerarasılık, müzik videolarının ifade biçimindeki dışavurumunu daha güçlü hale getirmek amacıyla kullanılmaktadır. Popüler nesnelere yapılan bu tür atıflar izleyici sayısına yönelik de büyük oranda etki etmektedir.

Diğer bir taftan yine “Taylor Swift-Love Story” isimli şarkısı Romeo ve Juliet’e atıfta bulunup, şarkı sözlerinden müzik videosunun temasına kadar şarkı boyunca bu göstergeleri işlemektedir. Müzik videosundaki 1800’lü yıllar görünümü Shakespeare’nin yazdığı ve en çok bilinen aşk hikayelerinden biri olan bu eserden alınan alıntılarla zenginleştirilen şarkı, iki disiplin arasındaki metinlerarasılığı ortaya koymaktadır (<https://bethlemondinea2media2014.wordpress.com/2014/09/29/intertextualityinmusicvideos/>).

Öte yandan Red Hot Chili Peppers (RHCP) müzik grubunun “Stadium Arcadium” (2006) albümünde yer alan “Dani California” adlı video klibi, Elvis Presley in 1956 yılında “Hound dog” TV programına ait video klibine pek çok göstergelerarasılık kullanmıştır. Klipte kullanılan kıyafet, dans ve mimiklerin benzeştiği görülmektedir. Yine klipte sahne dekoru, grup üyelerinin kostümleri, konumlandırılışları, kullandıkları çalgılar, sahne performansları ve hepsinden öte klibin siyah beyaz olarak kullanılması da Elvis Presley’in 1956’daki video klibine yapılan yoğun göndermelerdendir (Çalış Zeğerek, 2019:2) “Dani California”da tarihselden güncel dokuz farklı sanatçının video klibine gönderme yapılmaktadır ve bu göndermeler klipte yer yer tekrar etmektedir. Klibin son bölümünde grup kendi önceki sahne performanslarına da gönderme yapmıştır (Çalış Zeğerek, 2019:2).

Bu bilgiler doğrultusunda metinlerarası yöntemlerden olan öykünme, özgün, bir metnin (destan, trajedi) konusunun ya da eyleminin, köken-metindeki konudan ya da eylemden farklı, ancak yine de uyarlamının gerçekleştirilebilmesi için yeterince benzerlik sunan gerçek, sıradan bir eylem/konuya uygulanmasıyla gerçekleştirilmektedir (Aktulum, 2009: 3).

Böylelikle bir metin anlamsal zorunluluğa göre biçimsel olarak dönüştürülmekte ve başka bir formda yeni bir yapıt olarak üretilmektedir. Post-modern olarak adlandırılan günümüz döneminin yapıtlarında da sessel ya da görsel olarak öykünme yöntemine başvurularak yeniden üretilen birçok yapıta rastlamaktayız. Çalışmada incelenen Hadise’nin Hay Hay adlı şarkısına çekilen video klipte de tarihe en güzel intihar olarak geçmiş gerçek bir olaydan alınan görsellerin, kendi şarkısının sözlerine göre uyarlanarak farklı bir kompozisyon içerisinde yeniden üretilmiş birçok görsele rastlamaktayız.

Hay Hay Klibi özelinde incelemeye aldığımız göstergeler temelinde en güzel intihar olarak bilinen Evilyn Francis’in intihar olayına gönderme yapıldığı tespit edilmiştir. Evilyn Francis Mchale muhasebeci olarak çalıştığı Empire State binasının 83. katındaki Gözlem Güvertesinden, (yaklaşık 255 metre) atlayarak hayatına son vermiştir. O sırada olay yerinden geçmekte olan bir fotoğrafçılık öğrencisinin objektifinden “tarihin en güzel intihar” olarak bilinen o fotoğraf çıkmıştır. Evelyn’nin intihar görüntüsü şaşırtıcı şekilde hiç bozulmamış, sanki hurda bir arabanın üzerinde uyuyan bir kadın imajı vermiştir. Nişanlısının baskıları ve kendisini iyi eş, anne adayını göremediği için, yaşamış olduğu buhranlı günlerinin sonucunda intihar ettiği düşünülmektedir. Bu bağlamda Hadise’nin “Sadece kendine yenilen kadınların hikayesi...” “Kim bilir belki de en güzel intihar etme şekli aşık olmaktır” şeklinde açıklamalarının ardından; hayatı savaşmakla, mücadele etmekle geçen tüm kadınların hikayesi... Yorulmadan yürüyen, yere düşse bile kendi gücü ile ayağa kalkan sadece kendine yenilen kadınların hikayesi...” şeklindeki açıklamaları da bu tespiti desteklemektedir (<https://siradisidergisi.com/tarihin-en-guzel-intihari/>).

Resim 1. Hadise’nin Klipteki Görüntüsü (Solda) Evelyn’nin İntiharı (Sağda)

Resim 2. Klibin Giriş

Klibin giriş bölümündeki görüntüde Evely'nin intiharına net bir şekilde atıf yapılmıştır (Resim 2). Devamındaki sahne ise Hadise'nin uyanıp arabanın üzerinden inmesi ile devam etmektedir. Yol boyunca yoğun gün ışığının arasında yürüyen Hadise'nin, gideceği yer klip içerisinde 2.25 dk'da gösterilmektedir. Bu yer yüksek bir bina olarak görülmektedir (Resim 3).

Resim 3. Hadise'nin klibindeki bina
(<https://www.youtube.com/watch?v=26xNHZzGJZI>)Resim 4. Evely'nin atladığı Empire State binası
(<https://www.youtube.com/watch?v=26xNHZzGJZI>)

Görüntüde yer alan bina yine Evilyn Francis'in atladığı Empire State binası ile benzerlik göstermekte ve gerçek olaya atıf yapılmaya devam edilmektedir. Bu bağlamda bina gönderme olarak kullanılmıştır (Resim 4). İlerleyen sahnelerde Hadise, aynı binanın merdivenlerinden çatıya çıktığı görüntülerde aşağıya atlamadan önce kendi deyimiyle “sadece kendine yenilen güçlü kadın” imajını yansıtan görüntüye yer verilmektedir (Resim 5).

Resim 5. Hadise'nin bina üzerinde güçlü kadın imajı veren duruşu (<https://www.youtube.com/watch?v=26xNHZzGJZI>)

Öte yandan ironik olarak binanın tepesinden aşağıya düşen kuş metaforu, en tecrübeli veya güçlü kişilerin dahi aşkın karşısında savunmasız kalabileceğini simgelemektedir (Resim 6).

Resim 6. Binadan yere düşen kuş Metaforu (<https://www.youtube.com/watch?v=26xNHZzGJZI>)

Resim 6’ da görüldüğü üzere gerçek olaydan alınan kompozisyon, klipteki güçlü kadın imajı mesajının kuş metaforu ile kullanılmasıyla dönüştürülmektedir. Metinlerarası yöntemlerden olan öykünme tekniğinin kullanılmasıyla yaşanmış bir olay biçimsel olarak dönüştürülerek yeni bir kompozisyonla klip olarak karşımıza çıkmaktadır.

3. SONUÇ

Aktulum’un da belirttiği gibi (2009: 4); yazar öykünme yöntemi ile orijinal yapının benzerini yapmaya çalışmakta yani öykünme ile biçim ya da anlatım biçimi taklit edilmektedir. Öykünme ile kişi bazen de yapının özünü değiştirerek fakat aynı biçimsel yapıyı taklit ederek yeni bir örnek üretmektedir (Aktulum, 2009: 4).

Orijinal yapının formu hedef alınıp, onu kendi yapının biçimine göre uyarlayarak kullanılan metinlerarası yöntemlerden biri olan öykünme ile orijinal yapıdan alınan biçimsel yapı, yeni yapıta yeni bir anlamla donatılarak farklı bir formda karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda Hadise’nin Hay Hay video klip örneğinde de görüldüğü üzere, klibin konusu yoktan var edilmeyerek literatüre geçen “tarihin en güzel intiharının”, kurgusal olarak dönüştürülüp güçlü kadın imajını yansıtmak amacıyla kullanılarak öykünme yöntemiyle orijinal biçimin taklit edilmesiyle yeni bir kompozisyon yazılmıştır.

KAYNAKÇA

- Bakırcı, F., Karahasanoğlu, S. (2020). “Popüler Müzik Şarkılarında Metinlerarasılık ve Göstergelerarasılık Etkileşimi”, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi 24, 117-140.
- Bulut, F. (2018). “Metinlerarasılık Kavramının Kuramsal Çerçevesi”, Edebi Eleştirel Dergisi, 2 (1), 2-19.
- Çalış Zeğerek, E., Bayraktaroğlu, A. M., “Dani California Video Klibi’nin Çok Sesli Yapısına Göstergelerarası Bir Bakış”, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Ve Güzel Sanatlar Dergisi (Sosgüz), Yıl: 2019, Cilt: 1, Sayı: 1, 1-9
- Karasar, N. (2005) “Bilimsel Araştırma Yöntemi”, 15. Basım. Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Önal, M. A. (2021). “Müziğin Farklı Disiplinlerle Etkileşimine Göstergelerarası Bir Bakış”, İdil Sanat ve Dil Dergisi, 80, 668–677.
- Özmentes, Ö. (2019). “Popüler Müzikte Metinlerarası ve Göstergebilim Tabanlı Bir Analiz Modeli”, X. Uluslararası Hisarlı Ahmet Sempozyumu, İnsan Yaşamında Müzik, Kütahya
- Sayın, Ö., Ege, B. Ö. (2013). “Müziğin Toplumsal ve Göstergebilimsel Temelleri”, Ege Eğitim Dergisi, sayı: 14:2, 106-117,

İnternet Kaynakları

- Aktulum, K. (2009). Metinlerarasılık Tekniğinde Yöntemler, <https://www.edebiyatturkiye.com/divan/metinlerarasilik-tekniginde-yoentemler.2169/> adresinden 29.10.2021 tarihinde alınmıştır.

<https://bethlemondinea2media2014.wordpress.com/2014/09/29/intertextuality-in-music-videos/> adresinden 30/10/2021 tarihinde alınmıştır.

https://prezi.com/4_fyanpclld_j/intertextuality-in-music-videos/ adresinden 30/10/2021 tarihinde alınmıştır.

<https://blogs.grammar.sch.gg/mediastudies1921/2021/01/11/music-videos-more-ideas-about-intertextuality-self-reflexivity-parody-pastiche/> adresinden 30/10/2021 tarihinde alınmıştır.

<https://siradisidergisi.com/tarihin-en-guzel-intihari/> adresinden 12/10/2021 tarihinde alınmıştır.

Hadise – Hay Hay Klibi <https://www.youtube.com/watch?v=26xNHZzGJZI> adresinden 18/10/2021 tarihinde alınmıştır.